

Nr 325.

Av herr **Hage**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om folkpensionering, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 220 med förslag till lag om folkpensionering, m. m. föreslås i § 23 följande: »Varje kommun bidrager för pensionsberättigad, som efter prövning av dess pensionsnämnd förklarats äga rätt till tilläggspension, änkepension eller bostadstillägg, med 20 procent av kostnaden för tilläggspension eller änkepension, bostadstillägg oräknat, samt i bostadsgrupp II med 30 procent, i grupp III med 40 procent, i grupp IV med 50 procent och i grupp V med 60 procent av kostnaden för bostadstillägg.»

Här nämnda stadgande torde innebära att en icke obetydlig del av kostnaden för folkpensioneringen kommer att falla på *kommunerna* i stället för på *staten*. Detta ter sig enligt motionärens uppfattning nog så omotiverat under en tid som den nuvarande, då det allmänt erkännes, att det vore rimligt, om man fortast möjligt kunde genom överflyttande av en betydande del av kommunernas kostnader till staten åstadkomma en särskilt för de skattetyngda kommunerna välbehövlig skatteutjämning. Den omständigheten att här nämnda i utsikt ställda skatteutjämning nu torde — enligt finansministerns uttalande — komma att uppskjutas, antagligen en hel del år framåt och alltså de skattetyngda kommunerna komma att alltjämt under en del år få fortsätta att taga på sig en hög skattebörd, utgör också, enligt mitt förmenande, ett gott skäl därför, att man under denna tid icke skall pålasta dem dryga skattebördor. Det är nämligen min uppfattning, sedan jag tagit del av propositionens förslag på denna punkt, att den skattetunga som på detta sätt pålægges kommunerna i många fall kommer att falla högst ojämnt på de olika kommunerna. Visserligen kan man med tillfredsställelse annota, att genomförande av den nu framlagda folkpensioneringsreformen kommer att innebära, att en betydande del av kostnader för fattigvården bortföres ur kommunernas budget. Men det finns anledning att antaga, att detta bortflyttande av fattigvårdskostnaderna från kommunerna kommer att ske tämligen slumpartat, så att en välsituerad kommun med ett gott skatteunderlag och i allmänhet en någorlunda välsituerad befolkning — där arbetslösheten dessutom är ganska ringa — kan komma att bättre tillgodoses genom här nämnda reform än t. ex. en kommun med en större arbetslöshet, en fattigare befolkning och alltså även med ett mindre skatteunderlag, d. v. s. ett mindre antal skattekrönor per invånare.

Här framträder särskilt den olägenheten, att det i propositionen förestagna systemet för kommunernas repartisering till utgifterna för bostadstillägget kan komma att medföra, att vissa kommuner, som komma att tillhöra en någorlunda hög bostadskostnadsgrupp men vilka ha ett ringa antal skatte-kronor per invånare med en därav följande hög skatteuttaxering men som dessutom inom sig rymma ett betydande antal folkpensionärer med rätt till tilläggs-pension och bostadstillägg, kunna komma att på olika vägar bli högre skattebelastade än andra kommuner med en annan ställning i nämnda hän-seende.

Under hänsynstagande till detta förhållande — att kommunernas tillskott till vissa ändamål, där staten tager på sig en del av kostnaderna — helst bör *avvägas med hänsyn till skatte-kronornas förhållande till antalet invånare inom kommunen* (men även under hänsynstagande till en del andra förhål-landen inom kommunen) har riksdagen förut, på förslag av regeringen, gått in för att, då det gäller kostnaderna bl. a. för folkskolebyggnader, bestämma resp. kommuners bidragsskyldighet under hänsynstagande till skatteunder-lagets storlek per invånare, så att kommun med ett mindre skatteunderlag nu erhåller ett större procentuellt statsbidrag i förhållande till kostnaderna för skolbyggnaderna.

Det förefaller, som om det vore fullt ut lika motiverat — då det gäller kommunernas tillskott till folkpensioneringen — att avväga nämnda tillskott efter ungefärligen samma grunder. Det skulle i detta fall kunna ske exempel-vis på det sättet, att sedan det uträknats vad som skulle falla på resp. kom-mun i enlighet med de här förut refererade bestämmelserna i § 23 i lagför-slaget, skulle en justering av detta belopp verkställas, som innebure, att från det samlade beloppet avdrogs 80 % — vilket skulle överföras till staten — då det gäller kommun med högst 5 skatte-kronor per invånare och att i övrigt en degressiv skala skulle tillämpas. (Se nedanstående »kläm».)

Undertecknad motionär tillåter sig emellertid i detta sammanhang — lik-som en del hörda myndigheter — även upptaga till diskussion frågan, om överhuvud taget det finnes verklig anledning at i fortsättningen dela upp kostnaderna för folkpensioneringen — sedan en del av dem lägts på avgifter — mellan staten och kommunerna. Mot en sådan uppfattning invändes givet-vis, att en ändring av propositionen på denna punkt leder till betydligt ökade budgetkostnader. Men det är då att märka, att det här ej gäller en ökad belastning på nationalhushållet som sådant, utan endast en skatteomförings-fråga, som innebär någon lättnad för hårt beskattade medborgare i vissa kommuner i landet med därmed följande något mindre ökning av skatte-bördan för andra skattedragare, boende i andra kommuner i landet.

Nu torde emellertid mot detta resonemang möjligen invändas, att ett läg-gande på kommunerna — som nu föreslagits i propositionen och som hit-tills också gällt — av någon del av kostnaderna för folkpensioneringen kan

innebära ett incitament till ökad försiktighet från kommunernas och pensionsnämndernas sida, då det gäller att föreslå, huruvida tilläggspension och bostadstillägg m. m. skola utgå till resp. pensionärer. Denna tankegång — att resp. kommunala organ skola stimuleras till att vara »snåla» vid bedömandet av dessa frågor, med hänsyn till de ekonomiska konsekvenser, som ha sammanhang med detta avvägnande — synes emellertid i ganska ringa grad stå i överensstämmelse med den vidsynta sociala mentalitet, som präglar hela propositionen i övrigt. I övrigt förefaller det som om de möjligheter, som finnas att på annat sätt beivra ett oriktigt tillämpande av bestämmelserna från de kommunala myndigheternas sida, skulle vara fullt tillräckliga, utan tillvaron av en sådan bestämmelse om kostnadernas fördelning, som här ovan berörts. Åtminstone torde sådana bestämmelser vara absolut omotiverade, då det gäller placering av resp. orter i en viss bostadskostnadsgrupp, eftersom detta sker efter ett konstaterande av bostadskostnaderna och på ett sådant sätt, att kommunerna icke torde kunna i någon större utsträckning inverka härpå.

Med utgångspunkt från vad här ovan anförts och under hänsynstagande även därtill att det här ovan nämnda förslaget om fördelningen av folkpensionskostnaderna mellan staten och kommunerna måste leda till en hel del ökade kostnader för administrativt arbete — bl. a. för fördelningen av kostnaderna, debitering, utskrivande av handlingar rörande denna debitering, skriftväxling och bokföring m. m. — skulle undertecknad motionär vara mest benägen att här framföra det ändringsyrkandet, att riksdagen måtte bestämma, att *samtliga* kostnader för folkpensioneringen — sedan avgifterna uttagits — skulle läggas på *staten*. Som ytterligare skäl för en sådan anordning kan även anföras Svenska landskommunernas förbunds framhållande, att år 1939 kommunbidraget till folkpensionen i vissa kommuner endast företedde en utdebitering av 6 öre per skattekrona, under det att kostnaden i vissa kommuner var icke mindre än 100 gånger så hög. Då emellertid ett sådant förslag torde ha mycket små utsikter att vinna majoritet i riksdagen — det kan bli en framtidslinje i samband med den väntade definitiva skatteutjämningen — skall jag här inskränka mig till att i stället framföra tvenne yrkanden av *mindre* omfattning, nämligen *dels* att kommunernas tillskott till folkpensioneringen måtte bestämmas skola utgå ungefärligen efter här ovan av mig framförda riktlinjer — under hänsynstagande till resp. kommuners antal skattekronor per invånare — alltså efter ungefärligen samma system, som riksdagen fastställt för utgående av statsbidrag till kommunerna för folkskolebyggnader, samt *dels* att riksdagen måtte redan nu — i den mån detta är möjligt — besluta, att kommunernas anslag till folkpensioneringen skola inräknas bland de kommunala utgifter, vilka läggas till grund för utfåendet av skatteutjämningsmedel. Denna fråga har för övrigt — fastän i en annan utformning — berörts i propositionen.

Slutligen vill motionären — med avseende på det här ovan framförda förslaget om statsbidragets avvägande med hänsyn till antalet skattekronor — även framhålla, att det nog kunde vara önskvärt, att vid statsbidragets bestämmande det även kunde tagas hänsyn till *andra* ekonomiska förhållanden med avseende på resp. kommun.

Under hänsyn till vad här ovan anförts — och under förutsättning att riksdagen icke vill gå in för principen, att nettokostnaden för folkpensioneringen — sedan folkpensionsavgifterna avdragits — skola *uteslutande* falla på *staten* — hemställes härmed,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 220 med förslag till lag om folkpensionering m. m. måtte

dels besluta, att från det belopp, som enligt bestämmelserna i § 23 i lagen skall erläggas av kommunerna, skall för resp. kommuner avdragas ett belopp — att i stället utgå av statsmedel — så stort, att statsbidrag skall utgå på detta belopp enligt nedanstående tabell:

Antal skattekronor per invånare	Statsbidrag i % av å kommun enligt § 23 fallande bidrag
högst 5	80
över 5, högst 7	70
» 7, » 9	60
» 9, » 11	50
» 11, » 13	40
» 13, » 15	30
» 15, » 17	20
» 17	10

samt dels besluta, att andel för folkpensioneringen, som faller på kommun, skall upptagas bland de kostnader, som ligga till grund för erhållande av skatteutjämning.

Stockholm den 29 april 1946.

Ernst Hage.